

Јелена Андоновски

Универзитетска библиотека

“Светозар Марковић” Београд

Драгомир Бонцић

Институт за савремену историју, Београд

УДК 070.48(497.11 Лесковац)”1961/2020”

070 ЛЕСКОВАЧКИ ЗБОРНИК

РАДОВИ О ПЕРИОДИЦИ У ЛЕСКОВАЧКОМ ЗБОРНИКУ 1961-2020.

Апстракт: У раду се анализирају радови о периодици у „Лесковачком зборнику“ од почетка излагања часописа 1961. године до последњег броја из 2020. године. Пажња је посвећена радовима који се у потпуности или већим делом баве периодичним публикацијама, и то како листовима и часописима који су излазили на подручју Јужне Србије, тако и онима општијег значаја, који су излазили у Београду или другим деловима земље. Анализирани су бројност, структура и садржај радова о периодици. Циљ рада је да се укаже на значај периодике као историјског извора у целокупном корпусу „Лесковачког зборника“, као и да се представи значај периодичних публикација у историји, политичком, друштвеном и културном животу Лесковца и Јужне Србије.

Кључне речи: „Лесковачки зборник“, периодика, часописи, новине, листови, Јужна Србија, Лесковац

Увод

Под појмом серијске публикације подразумевају се све публикације које имају одређену периодичност излагања, континуирани низ и нумерацију па се још зову и периодичне публикације, односно периодика. У ову групу публикација спадају: новине, ревије, листови, билтени, часописи, извештаји институција, годишњаци, календари, алманаси...¹ Међутим, изузетан значај периодике тешко се може увидети из предложене дефиниције која упућује на форму, али када се анализира садржај, чак и само са нивоа библиографског описа, открива се суштина и значај периодичних публикација, које илуструју свеукупност људског живота кроз деценије. Предности периодичних публикација су бројне. Од самог настанка, оне су биле специјализоване на оне које доносе актуелне информације и најновија научна сазнања од изузетног значаја за развој различитих

¹ Vladimir Jakanović [i dr.], *Bibliotekarski leksikon* (Beograd: Nolit, 1984), 173.

научних дисциплина, али су, исто тако, постојале и дневне новине које су доносиле вести општег типа и информације о свакодневном животу, текућим догађајима у друштву, политици, економији, култури, уметности, служећи не само као информативно средство, већ и као средство за забаву и разоноду. За разлику од књига, њихова намена никада није била да буду дуговечне, знатно су мањег обима, а и временски су брже излазиле. Такође, чест је случај да се у једној периодичној публикацији могу наћи подаци који нигде више нису публиковани.² Серијске публикације су од посебног значаја за развој библиотека у Србији које су и настале управо као читаонице за серијске публикације – широм Србије су крајем четрдесетих година 19. века оснивана такозвана читалишта „поради читања новина и књига и поради међусобног сообрашћенија”.³ Временом су ове публикације остајале у њиховим фондовима као сведоци свеукупне културне историје и данас представљају богату грађу посебно када је реч о мањим, јавним библиотекама широм Србије. Локална штампа као пратилац свих збивања доприноси проучавању историјске и културне баштине једног краја, округа, среза. Зато су серијске публикације све траженији фонд јавних библиотека, односно локалних установа културе и/или њихових библиотека.

Како је основни циљ периодичних публикација био донети свакога дана свежу информацију, често се није водило рачуна о квалитету папира на ком су штампане, што је резултирало великим бројем кртих, ломљивих оригинала који се данас у фондовима библиотека чувају под посебним условима и врло често су недоступни за кориснике. Већина библиотека је, да би их сачувала и омогућила њихово коришћење, првобитно микрофилмовале многе наслове, а са развојем технологија започет је и процес дигитализације, било самостално или кроз подршку различитих пројеката. Под дигитализацијом се подразумева скенирање материјала како би се од штампаног примерка добио електронски формат, а затим и пречишћавање текста и додатна обрада коришћењем нових алата и технологија. Овако припремљен материјал поставља се на одговарајуће веб-странице институција или у оквиру дигиталних библиотека и омогућава не само прелиставање и прегледање садржаја на рачунару већ и комплексну претрагу целог садржаја текста са прецизним одзивима у добијеним резултатима. Тако је и „Лесковачки зборник“ нашао своје место у дигиталном свету. Поред новијих бројева, односно бројева који се као дигитални припремају за штампу (почев од 2008. године) и као такви су и претраживи по целом свом садржају, на веб страни овог часописа налази се и целокупна архива, почев од првог

² Бојана Вукотић, „Периодика у мрежи јавних библиотека Републике Србије“, стр. 1, https://www.nb.rs/view_file.php?file_id=1898 (преузето 19. 5. 2021).

³ Десанка Стаматовић, *Читалишта у Србији у 19. веку* (Београд: Народна библиотека Србије, 1984).

броја који је изашао 1961. године.⁴ Сви бројеви од 1961. до 2007. године су скенирани, постављени на веб страну часописа, али још увек нису пречишћени и додатно обрађени применом нових алата и технологија, па их је могуће само обичним прелиставањем и прегледати, али не и претражити њихов садржај. Без обзира на то, извршена је анализа предложене теме над целокупном архивом и добијени резултати су приказани у раду. Такође, на крају је као прилог дат библиографски преглед радова о периодици који су објављени у „Лесковачком зборнику“.

Развој периодике у Лесковцу и „Лесковачки зборник“

Периодичне публикације су од краја 19. века објављиване и на простору Лесковца и Јужне Србије. За њихову појаву било је пресудно ослобођење од Турака и појава првих штампарија. Према Драгиши Костићу, мало је историографских радова који се односе на рад штампарија у 19. веку, па и почетком 20. века, посебно када је реч о јужној Србији, иако је њихов значај неприкосновен јер је у односу на тадашње занатске радионице и нека индустријска предузећа у зачетку неупоредиво више и на дужи рок стављао свој печат на материјални и духовни развој појединих области.⁵ Према неким претпоставкама, прве штампарије на југу Србије основане су 1878. године, по ослобођењу од Турака. Њихов рад је још увек зависио од владајућих кругова и био ограничен одредбама рестриктивних закона о штампи. Прву штампарију у новоослобођеним јужним крајевима основао је Коста Чендеш, у Нишу 1883. године, чији је уредник и власник био Димитрије Н. Алексић, лесковачки намесник, док је, према Драгиши Костићу и Станиши Војновићу, прва штампарија у Лесковцу основана 1887. године, о чему сведочи и оглас у „Српским новинама“,⁶ на чијем је челу био Димитрије Адамовић. Први лист штампан у Лесковцу био је „Глас народа“ (излазио 1887–1888), а касније је штампан „Црквени гласник“, итд. Штампарија је радила до 1891. године када се оснива нова са Пером А. Стојановићем и Страшимиром Гемовићем на челу, која је уз неке промене радила до 1893. године и у којој је до 1892. штампан „Врањски гласник“. Затим се у Лесковцу отвара штампарија Жике Д. Обреновића, 1894. године, која је радила све до његове смрти 1936. године, укључујући и период Првог светског рата. У њој је штампан лист „Лесковчанин“, недељник „Лесковачки гласник“, који је излазио током читавих двадесет година (1921-1941), затим „Бачки напредак“, итд. Пре Првог светског рата су се, уз поменуте, појавиле још

⁴ Архива часописа „Лесковачки зборник“, <https://muzejleskovac.rs/zbornik-arhiva/>.

⁵ Драгиша Костић, „Штампарије и штампарство у Лесковцу и околини од 1887. до 1941. године“, *Лесковачки зборник*, XXXVII, Лесковац 1997, 175.

⁶ *Српске новине*, бр. 109, 20. 5. 1887, 448.

неке мање штампарије, али оне нису оставиле дубљи траг, а иза појединих није остао ниједан доказ њиховог рада. После Првог светског рата појавило се још неколико штампарија у којима су штампане и неке периодичне публикације („Школски покрет“, „Недељне новине“, „Ревизија“ - први месечни часопис у боји, „Власина“, „Лесковачки привредник“, годишњи извештаји школа и привредних и културних удружења, итд.). Штампарије у почетку нису биле добро технички опремљене и биле су на ручни погон, а тек почетком 20. века су модернизоване уградњом електромотора. Без обзира на то колико, шта и како су радиле, лесковачке штампарије су биле један од битних чинилаца да се Лесковац, после ослобођења од Турака, укључи у привредна, политичка и културна кретања тадашње Србије. Оне су имале политички, друштвени, економски, просветни и културни значај, допринеле су развоју писмености у овим крајевима и чувању и приближавању културне традиције ширем кругу корисника.⁷

После Другог светског рата у Лесковцу и јужној Србији је дошло до снажног развоја штампарства и издавања периодичних публикација. После рата и победе социјалистичке револуције штампа добија ново место у новом друштву, што није мимоишло ни Лесковац и околину. Комунистичка партија Југославије је по доласку на власт и формирању једнопартијске државе интензивно користила агитационо-пропагандне могућности медија, пре свега дневне штампе. У првом послератном периоду партијски агитпроп апарат је на свим нивоима, од врха до месних и општинских комитета, подстицао и строго пратио и усмеравао издавање и садржај периодичних публикација, како дневне штампе тако и разних часописа.⁸ Поред тога, захваљујући описмењавању становништва, ширењу образовања и школа и развоју културног живота на југу Србије после Другог светског рата, расле су и потребе и интересовање за периодичним публикацијама различитог друштвено-политичког, економског и културно-просветног и научног садржаја.⁹ Већ током новембра 1944. године у Лесковцу је почео да излази

⁷ Д. Костић, *н. д.*, 176-191; Станиша Војиновић, „Библиографија штампаних књига, часописа и листова у Лесковцу од 1887-1942“, XV, *Лесковачки зборник*, Лесковац 1975, 253-274; Драгољуб Ж. Мирчећ, „Штампа у новоослобођеним крајевима у XIX веку“, *Лесковачки зборник*, XVIII, Лесковац 1978, 295-306.

⁸ Ljubodrag Dimić, *Agitprop kultura. Agitpropovska faza kulturne politike u Srbiji 1945-1952*, (Beograd: Rad, 1988), 36-37; Branko Petranović, *Istorija Jugoslavije 1918-1988*, III, (Beograd: Nolit, 1988), 137-139.

⁹ Види: Драгомир Бонџић, „Анафалетски течајеви у Лесковцу и околини 1945-1950“, *Лесковачки зборник*, LIX, Лесковац 2019, 381-394; Живан Стојковић, „Културна панорама Лесковца првих година после ослобођења“, *Лесковачки зборник*, XLVII, Лесковац 2007, 289-302; Зарије Поповић и Костадин Коџић, „Развој школства на подручју Скупштине општине Лесковац у периоду 1944-1964. године“, *Лесковачки зборник*, IV, Лесковац 1964, 46-54.

лист „Наша реч“, званични орган Окружног одбора Народноослободилачког фронта.¹⁰ Неколико година касније, септембра 1953. године, у издању Клуба просветних и јавних радника Лесковца, изашао је први број часописа за друштвено-политичка питања, науку и књижевност „Наше стварање“.¹¹ После још неколико локалних периодичних публикација које су се појавиле током педесетих година, од 1961. почиње да излази и „Лесковачки зборник“, један од најстаријих и најугледнијих локалних научних часописа у Србији.

„Лесковачки зборник“ почео је да излази као научно-стручно гласило Народног музеја у Лесковцу. Примарни циљ покретања часописа била је потреба за систематичним и свестраним проучавањем прошлости лесковачког краја и самог Лесковца као привредног, културног и административног центра јужног Поморавља.¹² Требало је истражити и приказати недовољно проучену бурну историју овог краја, духовну и материјалну културу, прегнућа и виталност становништва, борбу за слободу, социјална права и економски напредак, културно наслеђе и стваралаштво, а да временом постане збирка материјала од већег и ширег значаја.¹³ Током 60 година излажења „Лесковачки зборник“ је постигао све циљеве, претходно наведене. Пре свега, часопис је одржао континуитет, редовно излажење, а подручје којим се бавио часопис временом је ширено, са лесковачког краја на цео југ Србије, често и на феномене и процесе који су били од ширег националног значаја за целу државу и српски народ. Може се слободно рећи да је „Лесковачки зборник“ тако у великој мери прешао оквире локалног часописа. За све време излажења одржавао је тематску свестраност и разноврсност и објављивао радове из различитих научних дисциплина и области и о широком спектру проблема који су особени, интересантни и значајни за посматрано подручје.¹⁴ Историчар Дејан Антић закључује: „На пољу музејске периодике штампане у унутрашњости Србије „Лесковачки зборник“ важи за часопис са изразито дугом традицијом и једини је који у континуитету излази пуних шездесет година. Од једног локалног годишњака, Зборник је успео да прерасте локалне оквире и да својим садржајем, мисијом и улогом пружи вредан допринос у сфери научно-истраживачког рада. Научни и стручни текстови у зборнику су високог квалитета и разноврсне тематике, а као доказ о угледу који ужива

¹⁰ Иван М. Бецић, „Утицај листа „Наша реч“ на обликовање јавног мњења у Лесковцу и околини 1944-1945“, *Лесковачки зборник*, ЛП, Лесковац 2012, 216-217.

¹¹ Милан Ж. Трајковић, „Наше стварање“ – књижевно огледало Лесковца (1953–1963)“, *Лесковачки зборник*, ЛП, Лесковац 2012, 256-257.

¹² *Библиографија Лесковачког зборника (1961-2020)*, приредио Дејан Д. Антић (Лесковац: Народни музеј „Лесковац“, Ниш: Филозофски факултет, 2021), 11.

¹³ „Редакциони одбор“, *Лесковачки зборник*, I, Лесковац 1961, 5.

¹⁴ Драгомир Бонцић, „Историја просвете и школства у „Лесковачком зборнику“, *Лесковачки зборник* LX, Лесковац 2020, 183-184.

у научним круговима може послужити одлука Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије из 2020. године којом је у групи часописа за историју, археологију и етнологију Лесковачки зборник категоризован као истакнути национални часопис (M52)¹⁵.

Детаљним прегледом садржаја до сада изашлих бројева, а за шта може као полазна тачка да послужи и монографија *Библиографија Лесковачког зборника (1961-2020)* изашла ове 2021. године, може се закључити да историја као научна дисциплина преовладава у Зборнику (испреди етнологије, археологије, историје уметности и других научних дисциплина), са посебним акцентом на политичку и војну историју, наглашавајући теме као што је историја Другог светског рата, револуционарног радничког покрета, Комунистичке партије Југославије и слично. До таквог закључка је у својим анализама садржаја „Лесковачког зборника“ дошао и историчар Иван М. Беџић, истичући да се по овоме и другим карактеристикама „Лесковачки зборник“ уклапа у развој југословенске и српске историографије у протеклом периоду. Беџић закључује да у „Лесковачком зборнику“, нарочито у првим деценијама излагања, политичка историја има „апсолутно доминантан положај“, и то ако не по наслову теме, онда по сврси због које је тема обрађена, изнетом мишљењу, жељи да се одређени став подржи или оспори. Најзаступљенији су радови о ратовима, војсци, политици, политичким догађајима и личностима.¹⁶ Друштвена и културна историја је била запостављена, а у појединим периодима и занемарена, посебно када је реч о темама које се баве просвећивањем и описмењавањем народа на том подручју. Недовољно је представљена народна књижевност и уметност, развој просвете и школства,¹⁷ развој читаоница и библиотека, позоришта. Простор и могућности које један локални мултидисциплинарни часопис нуди за обраду разноврсних тема из друштвене, просветне, културне историје до сада нису били довољно искоришћени, мада је, како показује Беџић, током последње деценије излагања часописа (бројеви LI-LX, од 2011. до 2020. године) дошло до снажног пораста броја тема из друштвене историје (два и по пута у односу на претходни период).¹⁸

Може се приметити и да је у „Лесковачком зборнику“ јако мало радова који су обрадили тему развоја и значаја штампарства у јужној Србији, као и листове и часописе који су покретани као општа и специјализована гласила која су доносила разноврсне вести и обавештавала о дешавањима

¹⁵ *Библиографија Лесковачког зборника: (1961-2020)*, 12.

¹⁶ Иван М. Беџић, „Мала историја“ у „Лесковачком зборнику“, Лесковачки зборник, LI, Лесковац 2011, 361-370; Исти, „Друштвена историја у „Лесковачком зборнику“, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 173.

¹⁷ Тема је посебно обрађена у: Д. Бонџић, „Историја просвете и школства у „Лесковачком зборнику““, 183-200.

¹⁸ И. М. Беџић, „Друштвена историја у „Лесковачком зборнику““, 177-178.

на југу, али и у целој Србији. Ипак, таквих радова је било и њиховом броју, структури и садржају, посвећен је овај рад. У анализи су у обзир узети сви радови који се у потпуности или у већој мери баве одређеном периодичном публикацијом или феноменом периодике уопште. Такође, узети су у обзир и радови о самом „Лесковачком зборнику“, повремени библиографски прегледи и ретроспективе или анализе његовог садржаја (спискови сарадника који су објављивани у сваком броју часописа и периодично, нису узимани у обзир).¹⁹

Број, структура и садржај радова о периодици у „Лесковачком зборнику“

За 60 година излажења, у „Лесковачком зборнику“ објављено је укупно 1.865 текстова различите врсте и дужине (рачунајући и приказе, некрологе, информације, хронике, итд.). Од тога се периодиком бавило 96 радова или 5,14%. Уколико се у обзир узму само чланци и прилози, објављено је укупно 1.617 текстова, међу којима 96 текстова о периодици чини 5,93%. Број прилога о периодици у различитим периодима био је различит. Тако у првих пет бројева, од 1961. до 1965. године, није било ниједног текста о периодици; током прве деценије излажења објављена су два таква рада, а током друге још пет, дакле, у прве две деценије укупно седам; током осамдесетих година објављено је 18 радова о периодици; током деведесетих 35; у првој деценији 21. века 10; и током друге деценије 21. века 26 радова. За првих 30 година излажења објављено је 25 радова о периодици, а за других 30 година 71 рад (дакле 26%:74%). У 22 броја Зборника није било ниједног рада о периодици, и то у првој деценији излажења у осам бројева, у другој у шест, током осамдесетих и деведесетих година у по једном броју, а током прве две деценије 21. века у четири броја. Дакле, може се закључити да су почетком излажења часописа периодичне публикације привлачиле мању пажњу аутора, а да је временом то интересовање расло и нарочито је било велико током деведесетих година, и у последњој деценији излажења. У овим деценијама се број радова о периодици приближавао једној десетини укупно објављених радова, што, уз чињеницу да су и у осталим текстовима често коришћени листови и часописи као историјски извори, говори о значају периодике у „Лесковачком зборнику“. Број објављених радова по деценијама се може видети из приказане табеле и графикана 1.

¹⁹ Наравно, треба напоменути да су, поред радова који су у целини посвећени периодици, у великом броју радова у „Лесковачком зборнику“, пре свега у оним историографским, са различитом тематиком, бројни локални и централни листови и часописи и остале информативне, политичке, културне или научне периодичне публикације, коришћени као важан историјски извор.

Табела: Број и проценат радова о периодици у „Лесковачком зборнику“ по деценијама²⁰

	1961-70	1971-80	1981-90	1991-2000	2000-2010	2010-2020
Радови о периодици	2	5	18	35	10	26
%	0,85	2,02	4,3	9,2	3,35	8,81

Графикон 1: Број радова о периодици у „Лесковачком зборнику“ по деценијама

Сматрамо да се не могу доносити далекосежни закључци на основу ритма појављивања радова о периодици током шест деценија излагања „Лесковачког зборника“. Тај ритам је вероватно зависио од случаја и од тренутних преференција и интересовања аутора. Међутим, са сигурношћу се може рећи да је уређивачка политика у два наврата пресудно утицала на појављивање радова о периодици и то су моменти када се такви радови појављују у највећем броју. У питању су бројеви из 1992. и јубиларни шездесети број из 2020, који су утицали да у овим деценијама периодика буде посебно заступљена као тема. У тим годиштима је у часопису објављено 12 (1992), односно 15 радова о периодици (2020), дакле укупно 27 (скоро трећина од укупног броја таквих радова током шест деценија).

У првом случају је било пресудно одржавање округлог стола „Штампа о НОР-у 1941-1991“ у Лесковцу 22. и 23. октобра 1991. године у организацији Народног музеја Лесковац. На скупу су поднети следећи реферати: др Петар Качавенда, „Историографија о НОР-у данас“, др Милан Матић, „Штампа у Србији у Другом светском рату“, др Венцеслав Глишић, „Глас

²⁰ Проценат је рачунат у односу на укупан број објављених текстова, укључујући и приказе, хронику, некрологе.

о НОР-у у Србији“, др Мирољуб Васић, „Млади борац – орган УСАОС-а 1944/45. године“, др Никола Живковић, „Вести о привредним проблемима Лесковца и околине у Новом времену 1941“, Соња Божановић, „Послератна штампа о злочинима на југу Србије“, др Милан Весовић, „Локални листови и часописи леве оријентације у Србији 1929-1941. године“, др Милица Бодрожић, „Квислиншко *Ново време* из 1941. о збрињавању избеглица на југу Србије“, мр Момчило Павловић, „Емигрантска штампа педесетих година о НОР-у“, др Милан Миладиновић, „Од апологетике до нихилизма – штампа о НОР-у на југу Србије“, Хранислав Ракић, „*Политика експрес* и *Вечерње новости* 1989/1990. о НОР-у на југу Србије“, др Живан Стојковић, „Социолошко-историјски осврт на писање *Наше речи* о НОР-у у 1990/91“, Драгољуб Ж. Мирчетић, „Војни аспект нишке штампе о НОР-у 1944-1990“. На скупу је вођена и дискусија, а скоро сви реферати су објављени у броју XXXII за 1992. годину (и један у броју XXXIII за 1993).²¹

Када је у питању јубиларни број LX за 2020. годину његов садржај је био одређен чињеницом да је Организациони одбор научног скупа „Културно-историјска баштина југа Србије“ за 2020. годину предложио тему „Улога и значај локалних часописа историје, археологије, историје уметности и етнологије“. То је резултирало тиме што се чак 15 од 29 радова у Зборнику бавило тематиком периодике, односно локалних часописа, пре свега „Лесковачким зборником“, коме је посвећено девет радова, док се осталих шест текстова тичало других периодичних публикација.²²

Радове о периодици у „Лесковачком зборнику“ је потписало преко 50 аутора, што чини око 10% од укупног броја аутора, ако се узме у обзир да је радове у Зборнику током 60 година излажења часописа објавило 534 аутора.²³ Укупно девет радова је настало у коауторству. Већина аутора се појављује само са једним радом, а више текстова потписују Хранислав Ракић, дугогодишњи директор Народног музеја и уредник „Лесковачког зборника“ (7 радова), др Живан Стојковић (7), Станиша Војиновић (6), др Милан Матић (4), др Мирољуб Васић (4), Татјана Јанков (4), Раде Вуковић (3), др Никола Цветковић (3), др Милан Миладиновић (3), др Иван Бецић (3), и др. Аутори долазе из различитих средина и установа, тако да их има са факултета и из института, музеја, библиотека из Београда, Лесковца, Ниша, и других градова.

Структура радова о периодици у „Лесковачком зборнику“ може се посматрати на различите начине. Анализирани радови су по форми и квалитету веома разноврсни. Има их од кратких описа на свега неколико

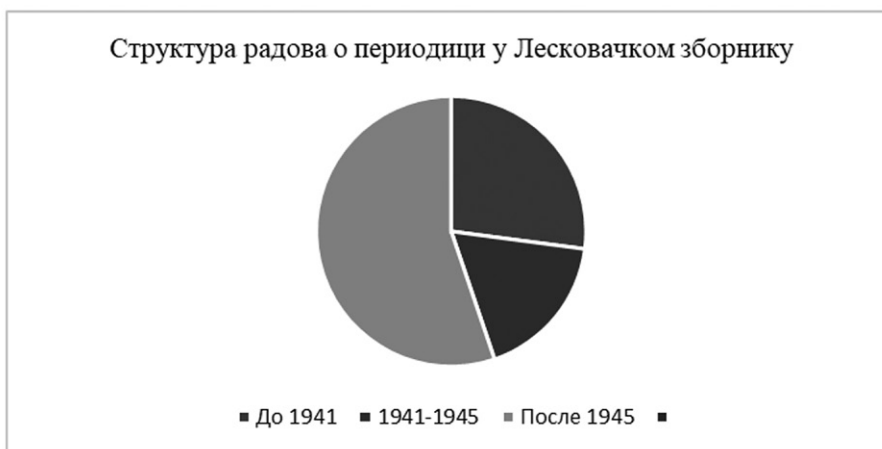
²¹ „Округли сто „Штампа о НОР-у 1941-1991“, *Лесковачки зборник*, XXXII, Лесковац 1992, 237.

²² *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 7-306.

²³ *Библиографија Лесковачког зборника: (1961-2020)*, 8.

страна, до правих студија на више десетина страна. Хронолошки гледано, периодичним публикацијама које су излазиле до 1941. године бави се 26 радова (27,08%), онима које су излазиле током Другог светског рата (1941-1945) 17 (17,70%), а у послератном периоду до данас 53 рада (55,20%). Дакле, највише радова се бавило периодиком после 1945 (графикон 2). Треба напоменути да се један део радова односи на рецепцију Другог светског рата у послератној периодици, тако да се може рећи да је тематски 26 радова (27%) везано за Други светски рат.

Графикон 2. Структура радова о периодици у „Лесковачком зборнику“

Када се као критеријум узме територијални принцип, може се уочити да се радови у „Лесковачком зборнику“ у 73 случајева баве периодиком која је излазила на простору јужне Србије, а свега у 23 случаја централном националном периодиком, односно листовима и часописима који су излазили у Београду или другим градовима. Када је у питању периодика ван југа Србије, посматрани су листови „Отаџбина“, „Београдске новине“, „Ново време“, „Српски народ“, „Гласник Српске државне страже“, „Глас“, „Млади борац“, „Политика експрес“, „Вечерње новости“, и часописи „Босанска вила“, „Војноисторијски гласник“, „Наша прошлост“ и „Гласник завичајног музеја у Руми“. У насловима радова се највише појављују листови „Млади борац“ (3 пута) и „Ново време“ (2 пута). Неки радови су шире постављени и баве се „штампом у Србији 1941-1944“, „лево оријентисаном штампом у Србији 1929-1941“, писањем „илегалне штампе КПЈ о Совјетском Савезу“, „злочинима окупатора у јужној Србији за време Другог светског рата кроз послератну штампу 1944-1987“, итд., и свакако обухватају више наведених, али и неке друге листове и часописе. И када су у питању радови о периодичним публикацијама које су излазиле на југу Србије има тако

широко постављених наслова као што су: „штампа у новоослобођеним крајевима у 19. веку“, „библиографија штампаних књига, часописа и листова у Лесковцу 1887-1942“, „штампарије и штампарство у Лесковцу и околини 1887-1941“, „прилози и написи у листовима војних јединица са југа Србије о борбеном доприносу пионира“, „књижевни часописи и стваралаштво лесковачких основаца“, итд. С друге стране, већина радова се бави одређеним гласилом које је излазило на југу Србије. Тако су обрађени: „Наша реч“ (у 7 радова), „Лесковачки гласник“ (у 4 рада), „Црквени гласник“ (у 2 рада), „Кића“ (у 2 рада), „Недељне новине“ (у 2 рада), „Власина“ (у 2 рада), и у по једном раду „Народни покрет“, „Ђачки напредак“, „Школски покрет“, „Лесковчанин“, „Наше стварање“, „Караџић“, „Освит“, „Новине црнотравске“, „Благовесник југа Србије“, „Ми“, „Зборник Народног музеја у Нишу“, „Народна реч“, „Српски југ“, итд. Највећи део ових листова и часописа је излазио у Лесковцу, док је неколико излазило у другим местима јужне Србије (Нишу, Алексинцу, Црној Трави, Власотинцу). Временски опсег у којем је излазила посматрана периодика је велики: од примерка „Црквеног гласника“ из 1887, преко периодике „Отаџбина“ (1880-1892), „Босанска вила“ (1885-1914), „Кића“ (1905-1908), па до неколико листова и часописа с краја 20. и почетка 21. века као што су „Освит“ (1991-1999), „Српски југ“ (1994-2000), „Лесковчанин“ (1996-2001), „Новине црнотравске“ (1999-2000), „Пословни гласник“ регионалне привредне коморе у Лесковцу (2000) и „Благовесник југа Србије“ (2012-2016).

Највише текстова о периодици у „Лесковачком зборнику“ бави се управо самим „Лесковачким зборником“. Реч је о 30 радова, или 31,25%, односно скоро трећини текстова о периодици. Ови радови су почели да се појављују од 1980. године, поводом 20-годишњице излажења часописа, а слични текстови су се појављивали и касније поводом одређених годишњица (о скупу поводом 25 година 1986, текст о 40 година Зборника из пера Владимира Стојанчевића, 2000, сећања и анализе уредника Хранислава Ракића и Верољуба Трајковића поводом 60 година излажења из 2020. године). То су својеврсне ретроспективе, најчешће из пера учесника покретања и уређивања часописа и сарадника часописа. Другу групу представљају библиографије које су у неколико наврата објављене у „Лесковачком зборнику“, почев од рада Ивана Б. Поповића из 1985. године поводом 25 година излажења, затим библиографије Јулијане Пешић за период 1986-1995. и Ирине Нешић за период 1996-2003, до библиографије Ангелине Грујић и Бранкице Ресан о радовима са научног скупа „Културноисторијска баштина југа Србије“ који су објављени у „Лесковачком зборнику“ 1987-2010, и библиографије Зборника за период 2004-2013. од истих ауторки. Занимљиво је истаћи да су од 1992. до 1999. године у „Лесковачком зборнику“ објављивани прикази претходног броја,

који су најчешће представљали излагања на промоцији Зборника. Тако су објављени говори, односно прикази Живана Стојковића, Милана Матића, Мирољуба Васића, Милана Миладиновића, Предрага Марковића, Јована Ћирића и Милице Бодрожић.

У броју XXIII за 1983. годину појавио се први рад у којем је анализирано писање „Лесковачког зборника“ о одређеној теми, односно проблему. У питању је рад Драгојле Цветковић која је посматрала партизанско правосуђе до Првог заседања АВНОЈ-а у „Лесковачком зборнику“. Следећи сличан рад је објављен после више од 40 година излагања Зборника, и то је рад Иване Кулић о народном стваралаштву у „Лесковачком зборнику“ из броја XLII за 2002. Потом је, поред две поменуте библиографије, у међувремену, тек 2010. изашао текст Мирољуба Васића о Храниславу Ракићу као покретачу „Лесковачког зборника“, а већ наредне 2011. године детаљна и прецизна анализа Ивана М. Бецића о „малој историји“ у „Лесковачком зборнику“, односно о садржају овог часописа током 50 година његовог излагања. Осим што је критички анализирао садржај часописа, аутор је упоредио резултате и са стањем у другим, централним српским историографским гласилима и са тенденцијама у српској историографији уопште. Ово је била прва таква анализа „Лесковачког зборника“ у којој је дат критички преглед педесетогодишњег излагања часописа и основа за касније сличне анализе и прегледе. Тек десет година касније, пошто су уређивачки одбор Зборника и организациони одбор скупа „Културно историјска баштина југа Србије“ одлучили да се обради тема „Улога и значај локалних часописа историје, археологије, историје уметности и етнологије“, имајући свакако пре свега у виду улогу и значај „Лесковачког зборника“ у поводу његове шездесетогодишњице, појавило се девет радова у којима се анализира садржај Зборника с обзиром на одређене теме и временске периоде. Поред два поменута пригодна рада о историји Зборника из пера Х. Ракића и В. Трајковића, у питању су ретроспективни прегледи и анализе у којима се даје слика доприноса „Лесковачког зборника“ у одређеним научним дисциплинама и представља присуство античких, касноантичких и средњовековних тема, историје уметности, архитектуре и визуелне културе, Дубровчана, српско-турских ратова, друштвене историје и историје просвете и школства у „Лесковачком зборнику“ током свих шест деценија излагања или у одређеном краћем периоду. Ово је свакако био добар потез уређивачког одбора, захваљујући којем је бачено извесно светло на пређени пут часописа од 60 година и дат користан преглед обрађених тема и коришћених метода, а и дата је могућност за сагледавање будућег обликовања садржаја Зборника, обраду нових тема и примену нових метода и приступа.

Закључак

Иако је током 60 година излажења „Лесковачког зборника“ у овом гласилу преовладавала политичка и војна историја, може се закључити да је овај локални часопис дао значајан допринос истраживању периодике, како лесковачке, тако и периодике на југу Србије и у Србији уопште. Пред стручну и научну јавност и будуће истраживаче изнет је значајан корпус грађе и сазнања о периодичним публикацијама које су излазиле на простору јужне Србије или оним националним периодичним публикацијама које су се бавиле појединим проблемима и темама југа Србије. У 96 радова анализиран је садржај разних листова или часописа, од дневних информативних новина, преко друштвено политичких и привредних магазина до научних часописа, у широком временском опсегу од краја 19. до првих деценија 21. века. Посебна пажња је посвећена прегледу и анализи садржаја самог „Лесковачког зборника“, који је са богатом традицијом од шест деценија обезбедио значајан корпус грађе за досадашње и будуће истраживаче. У 30 радова је та грађа на различите начине представљена или анализирана, кроз библиографске прегледе, приказе или аналитичке чланке и статистичке податке. Поред тога, разне периодичне публикације, листови и часописи, укључујући и сам „Лесковачки зборник“, представљале су драгоцене историјске изворе у великом броју радова објављених на његовим странама.

Резултати овог прегледа садржаја свих 60 бројева „Лесковачког зборника“ указују на могућности и потребу даљих истраживања, нових анализа садржаја листова и часописа, пре свега оних који су излазили на простору јужне Србије, али и анализа писања „великих“ централних, националних листова и часописа о јужној Србији у различитим историјским периодима и о различитим темама (политичким, друштвеним, привредно-економским, културно-просветним, научним, итд.). Сматрамо да је у питању обиље грађе које истраживачима може понудити мноштво тема и довести до значајних резултата који се могу објавити на страницама „Лесковачког зборника“.

Библиографије представљају значајно информативно средство за истраживаче из различитих научних области. За већину истраживача значајна су полазна тачка у њиховом истраживању те тако сматрамо да је врло драгоцене припремати овакве приручнике. После драгоцене библиографије „Лесковачког зборника“ 1961-2020, коју је приредио Дејан Антић, требало би више пажње посветити изради нових библиографских публикација о периодици јужне Србије, односно изради библиографије периодике јужне Србије, или појединачних библиографија периодике Лесковца и других већих градова у јужној Србији, што детаљнијих, аналитичких, тематских, ауторских, хронолошких, итд. Ове библиографије

се могу објављивати и оквиру „Лесковачког зборника“, али и као посебне публикације. Свакако, у савременом контексту, значајно је, ако за то постоје услови, урадити и дигитализацију свих тих библиографских публикација и одговарајуће метаподатаке. Од овако припремљеног материјала може се формирати једноставнија база података, регистар или сличан алат постављен на интернет који ће бити стално доступан свим заинтересованим корисницима и наравно претражив по различитим параметрима како би се олакшао научни, библиографски и други рад. На тај начин би се дао значајан допринос чувању драгоцене културно историјске баштине југа Србије и упознавању јавности са њом.²⁴

Извори и литература

Архива часописа Лесковачки зборник, <https://muzejleskovac.rs/zbornik-arhiva/>

Беџић Иван М., „’Мала историја’ у ’Лесковачком зборнику’“, *Лесковачки зборник*, LI, Лесковац 2011, 361-370.

Беџић Иван М., „Утицај листа „Наша реч“ на обликовање јавног мњења у Лесковцу и околини 1944-1945“, *Лесковачки зборник*, LII, Лесковац 2012, 216-237.

Беџић Иван М., „Друштвена историја у „Лесковачком зборнику“ од 2011. до 2019. године“, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 171-182.

Библиографија Лесковачког зборника (1961-2020), приредио Дејан Д. Антић, Лесковац: Народни музеј „Лесковац“, Ниш : Филозофски факултет, 2021.

Бонџић Драгомир, „Анафалетски течајеви у Лесковцу и околини 1945-1950“, *Лесковачки зборник*, LIX, Лесковац 2019, 381-394.

Бонџић Драгомир, „Историја просвете и школства у „Лесковачком зборнику““, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 183-200.

Војиновић Станиша, „Библиографија штампаних књига, часописа и листова у Лесковцу од 1887-1942“, *Лесковачки зборник*, XV, Лесковац 1975, 253-274.

Вукотић Бојана, „Периодика у мрежи јавних библиотека Републике Србије“, стр. 1, https://www.nb.rs/view_file.php?file_id=1898 (преузето 19. 5. 2021).

Đimić Ljubodrag, *Agitprop kultura. Agitpropovska faza kulturne politike u Srbiji 1945-1952*, Beograd: Rad, 1988.

²⁴ Треба поменути да је на Дигиталној библиотеци Народне библиотеке Србије у оквиру Завичајне збирке дигитализовано неколико наслова периодике из јужне Србије (Лесковца, Ниша...), али само делимично, и без могућности претраживања. Видети: https://digitalna.nb.rs/wb/NBS/Zavicajne_zbirke.

Jokanović Vladimir, Fahrudin Kalender, Emil Popović, Miloš Stojanović. *Bibliotekarski leksikon*, Beograd: Nolit, 1984.

Костић Драгиша, „Штампарије и штампарство у Лесковцу и околини од 1887. до 1941. године“, *Лесковачки зборник*, XXXVII, Лесковац 1997, 175-192.

Мирчетић Драгољуб Ж., „Штампа у новоослобођеним крајевима у XIX веку“, *Лесковачки зборник*, XVIII, Лесковац 1978, 295-306.

Petranović Branko, *Istorija Jugoslavije 1918-1988*, III, Beograd: Nolit, 1988.

Поповић Зарије и Костадин Коцић, „Развој школства на подручју Скупштине општине Лесковац у периоду 1944-1964. године“, *Лесковачки зборник*, IV, Лесковац 1964, 46-54.

„Редакциони одбор“, *Лесковачки зборник*, I, Лесковац 1961, 5.

Српске новине, бр. 109, 20. 5. 1887, 448.

Стаматовић Десанка, *Читалишта у Србији у 19. веку*, Београд: Народна библиотека Србије, 1984.

Стојковић Живан, „Културна панорама Лесковца првих година после ослобођења“, *Лесковачки зборник*, XLVII, Лесковац 2007, 289-302.

Трајковић Милан Ж., „Наше стварање“ – књижевно огледало Лесковца (1953 – 1963)“, *Лесковачки зборник*, LII, Лесковац 2019, 256-269.

Summary

Jelena Andonovski, Dragomir Bondžić

PAPERS ABOUT PERIODICALS PUBLISHED IN “LESKOVAČKI ZBORNIK” DURING 1961-2020

During 60 years of publishing, in „Leskovački zbornik“ political and military history was dominate. Nevertheless, it can be concluded that this local journal has had an important contribution in different researches about periodicals, both periodicals published in Leskovac and that ones published in the South Serbia and the whole Serbia. In this journal, it is presented an important corpus of periodicals that had been published in the South Serbia, as well as in the whole Serbia with the topics about South Serbia. This corpus represent an important material for professional and scientific public and for some future researchers. In 96 papers from „Leskovački zbornik“ it has been analyzed content of different periodicals, from dailies informative papers, through socio-political and economic magazines to scientific journals, in the period from the end of the 19th to the first decades of the 21st century. Special focus was on the review and analysis of the content of „Leskovački zbornik“ itself, which, with a rich tradition of six decades of publishing, has provided a significant corpus of material for

various researchers. In 30 papers, this material was presented or analyzed in various ways, through bibliographic reviews, reviews or analytical articles and statistical data. In addition, it should be emphasized that numerous periodicals, newspapers and magazines, including the „Leskovački zbornik“ itself, were valuable historical sources in a large number of papers published on its pages.

ПРИЛОГ: БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА О ПЕРИОДИЦИ У „ЛЕСКОВАЧКОМ ЗБОРНИКУ“

1961-1970.

- Николај Тимченко, „Народни покрет“ о комаду Жака Конфиноа“, *Лесковачки зборник*, VI, Лесковац 1966, 177-179.

- Драгутин М. Ђорђевић, „Скица за биографију Димитрија Н. Алексића, уредника „Црквеног гласника“, *Лесковачки зборник*, X, Лесковац 1970, 209-214.

1971-1980.

- Раде Вуковић, „Школски покрет“ и његов уредник Димитрије Б. Димитријевић (Лесковац 1921-1922), *Лесковачки зборник*, XIV, Лесковац 1974, 219-254.

- Станиша Војиновић, „Библиографија штампаних књига, часописа и листова у Лесковцу од 1887-1942. године“, *Лесковачки зборник*, XV, Лесковац 1975, 253-274.

- Драгољуб Ж. Мирчећ, „Штампа у новоослобођеним крајевима у 19. веку“, *Лесковачки зборник*, XVIII, Лесковац 1978, 295-306.

- Станиша Војиновић, „Библиографија народних умотворина из лесковачког, власотиначког и топличког краја штампаних у листу „Кића“ од 1905-1908“, *Лесковачки зборник*, XX, Лесковац 1980, 313-326.

- Драгољуб Трајковић, „Двадесет година „Лесковачког зборника“, *Лесковачки зборник*, XX, Лесковац 1980, 343-352.

1981-1990.

- „Двадесетогодишњица „Лесковачког зборника“, *Лесковачки зборник*, XXI, Лесковац 1981, 317-352.

- Секула Јоксимовић, „Народноослободилачки рат и револуција на југу Србије у „Војноисторијском гласнику“, *Лесковачки зборник*, XXII, Лесковац 1982, 143-148.

- Драгојла Цветковић, „Партизанско правосуђе до Првог заседања АВНОЈ-а у „Лесковачком зборнику“, *Лесковачки зборник*, XXIII, Лесковац 1983, 195-201.

- Станиша Војиновић, „Јужна Србија у Часопису „Отаџбина“ (1880-1892), *Лесковачки зборник*, XXIII, Лесковац 1983, 269-276.
- Станиша Војиновић, „Библиографија народних умотровина из лесковачког, власотиначког и топличког краја штампаних у листу „Кића“ 1922-1926. године, *Лесковачки зборник*, XXIV, Лесковац 1984, 491-502.
- Никола Цветковић, „Лирски прилози у првим бројевима „Младог борца“, *Лесковачки зборник*, XXV, Лесковац 1985, 221-230.
- Раде Вуковић, „Сарадња Михаила Јовановића Мике Браде и Вукајла Кукаља у „Лесковачком гласнику“, *Лесковачки зборник*, XXV, Лесковац 1985, 403-428.
- Иван Б. Поповић, „Двадесет пет књига периодике „Лесковачки зборник“: прилог детаљнијој предметној библиографији музејских едиција уже Србије“, *Лесковачки зборник*, XXV, Лесковац 1985, 1-60 (додатак).
- Живан Стојковић, „Приказ борби у листовима и часописима 23. српске ударне дивизије, *Лесковачки зборник*, XXVI, Лесковац 1986, 71-82.
- Никола Цветковић, „Лирске народне партизанске песме у ратним листовима XXI српске ударне дивизије“, *Лесковачки зборник*, XXVI, Лесковац 1986, 245-254.
- Владимир Цветковић, „Прилози и написи у листовима војних јединица са југа Србије (XXI-XXV дивизија) о борбеном доприносу пионира“, *Лесковачки зборник*, XXVI, Лесковац 1986, 261-266.
- „Скуп посвећен 25-годишњици излажења „Лесковачког зборника“, *Лесковачки зборник*, XXVI, Лесковац 1986, 489-504.
- Тихомир Петровић, „Књижевни листови и стваралаштво лесковачких основаца“, *Лесковачки зборник*, XXVII, Лесковац 1987, 159-170.
- Станиша Војиновић, „Југоисточна Србија у књижевном часопису „Босанска вила“ (1885-1914)“, *Лесковачки зборник*, XXVII, Лесковац 1987, 171-214.
- Никола Марковић, „„Београдске новине“ о Топличком устанку“, *Лесковачки зборник*, XXVIII, Лесковац 1988, 171-174.
- Живојин Трифуновић, „Дечје новине „Ђачки напредак“ у Лесковцу (1905-1915)“, *Лесковачки зборник*, XXVIII, Лесковац 1988, 271-276.
- Живан Стојковић, „Трајко у „Недељним новинама“, *Лесковачки зборник*, XXIX, Лесковац 1989, 171-172.
- Раде Вуковић, „Још о сарадњи Михаила М. Јовановића Мике Браде у „Лесковачком гласнику“, *Лесковачки зборник*, XXIX, Лесковац 1989, 333-342.

1991-2000.

- Милан Весовић, „Штампа леве оријентације у Србији 1929-1941, *Лесковачки зборник*, XXXII, Лесковац 1992, 5-12.

- Милан Матић, „Штампа у Србији 1941-1944“, *Лесковачки зборник*, XXXII, Лесковац 1992, 17-22.

- Венцеслав Глишић, „„Глас“ као извор за историју ослободилачке борбе у југоисточној Србији, *Лесковачки зборник*, XXXII, Лесковац 1992, 23-26.

- Мирољуб Васић, „„Млади борац“ орган УСАОЈ-а односно УСАОС-а (1944-1945), *Лесковачки зборник*, XXXII, Лесковац 1992, 27-30.

- Никола Живковић, „Вести о привредним проблемима Лесковца и околине у „Новом времену“ 1941. године“, *Лесковачки зборник*, XXXII, Лесковац 1992, 31-34.

- Милица Бодрожић, „Квислиншко „Ново време“ из 1941. о збрињавању избеглица на југу Србије, *Лесковачки зборник*, XXXII, Лесковац 1992, 35-42.

- Милан М. Миладиновић, „Од апологетике до нихилизма у писању о Народноослободилачком рату на југу Србије 1941-1945. године“, *Лесковачки зборник*, XXXII, Лесковац 1992, 43-51.

- Хранислав Ракић, „„Политика експрес“ и „Вечерње новости“ у 1990. о НОР-у на југу Србије“, *Лесковачки зборник*, XXXII, Лесковац 1992, 53-64.

- Живан Стојковић, „Социолошко-историјски осврт на писање „Наше речи“ у 1989. и 1990. години о НОР-у, *Лесковачки зборник*, XXXII, Лесковац 1992, 65-68.

- Драгољуб Мирчетић, „Војно-историјски аспект нишке штампе о Народноослободилачком рату („Народни лист“, „Народне новине“, 1944-1990. год.)“, *Лесковачки зборник*, XXXII, Лесковац 1992, 69-76.

- Живан Стојковић, „„Лесковачки зборник“, XXXI, Лесковац 1991“, *Лесковачки зборник*, XXXII, Лесковац 1992, 229-231.

- „Округли сто „Штампа о НОР-у 1941-1991““, *Лесковачки зборник*, XXXII, Лесковац 1992, 237.

- Живан Стојковић, „„Недељне новине“ о културној баштини Лесковца“, *Лесковачки зборник*, XXXIII, Лесковац 1993, 189-192.

- Хранислав Ракић, „Забрана појединих бројева „Лесковачког гласника“ и једног плаката у 1938. години“, *Лесковачки зборник*, XXXIII, Лесковац 1993, 193-196.

- Соња Божановић, „О злочинима окупатора у јужној Србији за време Другог светског рата кроз послератну штампу 1944-1987“, *Лесковачки зборник*, XXXIII, Лесковац 1993, 269-276.

- Станиша Војиновић, „Јужна Србија у часопису „Карацић“ (1899-1901, 1903) Тихомира Ђорђевића“, *Лесковачки зборник*, XXXIII, Лесковац 1993, 307-334.

- Милан Матић, „Лесковачки зборник, XXXII, Лесковац 1992“, *Лесковачки зборник*, XXXIII, Лесковац 1993, 355-359.

- Милан Матић, „„Српски народ“ и „Гласник Српске државне страже“ о квислиншким војним јединицама у Србији, *Лесковачки зборник*, XXXIV, Лесковац 1994, 35-40.

- Никола Цветковић, „Видови косовске патриотске традиције у ратним документима, народном стваралаштву и листовима војних формација лесковачког и топличког краја 1941-1944, *Лесковачки зборник*, XXXIV, Лесковац 1994, 45-52.

- Милан М. Миладиновић, „Недићевско-љотићевска пропаганда против антифашистичког и ослободилачког покрета на југу Србије 1941-1944, *Лесковачки зборник*, XXXIV, Лесковац 1994, 71-81.

- Мирољуб Васић, „Лесковачки зборник, XXXIII, Лесковац 1993, *Лесковачки зборник*, XXXIV, Лесковац 1994, 205-206.

- Хранислав Ракић, „Лист „Власина“ као извор бољег упознавања друштвено политичког и културног живота Власотинца (1938-1940), *Лесковачки зборник*, XXXV, Лесковац 1995, 113-118.

- Драгојла Цветковић, „Бомбардовање Лесковца 6. септембра 1944. године на страницама локалне штампе („Наша реч“)“, *Лесковачки зборник*, XXXV, Лесковац 1995, 227-234.

- Јулијана Пешић, „Лесковачки зборник XXVI-XXXV 1986-1995 – прилог биографији“, *Лесковачки зборник*, XXXV, Лесковац 1995, 383-411.

- Милан Миладиновић, „Минуло време згуснуто у историју, *Лесковачки зборник*, XXXIV, Лесковац 1994, *Лесковачки зборник*, XXXV, Лесковац 1995, 412-417.

- Хранислав Ракић, „Лист „Власина“ о омладини, *Лесковачки зборник*, XXXVI, Лесковац 1996, 113-118.

- Мирољуб Васић, „Лесковачки зборник, XXXV, Лесковац 1995“, *Лесковачки зборник*, XXXVI, Лесковац 1996, 288-290.

- Милан Весовић, „Илегална штампа КПЈ о Совјетском Савезу“, *Лесковачки зборник*, XXXVI, Лесковац 1996, 375-384.

- Милан В. Матић, „Окупаторска и квислиншка штампа у Србији 1941-1944“, *Лесковачки зборник*, XXXVI, Лесковац 1996, 399-430.

- Драгиша Костић, „Штампарије и штампарство у Лесковцу и околини од 1887. до 1941. године“, *Лесковачки зборник*, XXXVII, Лесковац 1997, 175-192.

- Предраг Марковић, „Нова серија „Лесковачког зборника“, *Лесковачки зборник*, XXXVII, Лесковац 1997, 339-340.

- Јован Ћирић, „„Лесковачки зборник“, XXXVII, Лесковац 1997, *Лесковачки зборник*, XXXVIII, Лесковац 1998, 425-426.

- Милица Бодрожић, „„Лесковачки зборник“, XXXVIII, Лесковац 1998, *Лесковачки зборник*, XXXIX, Лесковац 1999, 471-474,

- Владимир Стојанчевић, „После 40 година („Лесковачки зборник“)“, *Лесковачки зборник*, XL, Лесковац 2000, 5-12.

- Хранислав Ракић, „„Наша реч“ о раду Савеза бораца (библиографски преглед 1947-1997)“, *Лесковачки зборник*, XL, Лесковац 2000, 369-390.

2001-2010.

- Ивана Кулић, „Народно стваралаштво у „Лесковачком зборнику““, *Лесковачки зборник*, XLII, Лесковац 2002, 147-200.
- Живојин Тасић, „Примерак „Црквеног гласника“ из 1887. године“, *Лесковачки зборник*, XLIV, Лесковац 2004, 65-74.
- Драган Тасић, „Култура и друштвене теме у „Лесковачком гласнику“ 1933. године“, *Лесковачки зборник*, XLIV, Лесковац 2004, 111-142.
- Ирина Нешић, „Библиографија радова објављених у „Лесковачком зборнику“ од 1996. до 2003. године“, *Лесковачки зборник*, XLIV, Лесковац 2004, 389-444.
- Живан Стојковић, „Добрица Ћосић у ратном издању листа „Млади борац““, *Лесковачки зборник*, XLV, Лесковац 2005, 155-162.
- Драган Тасић, „Народна библиотека „Радоје Домановић“ у годиштима „Наше речи“ 1944-1980“, *Лесковачки зборник*, XLV, Лесковац 2005, 401-424.
- Живан Стојковић, „Прилози Николе Цветковића о ратним листовима у партизанским јединицама“, *Лесковачки зборник*, XLVIII, Лесковац 2008, 217-222.
- Татјана Јанков, „Библиографија прилога објављених у часопису „Освита““, *Лесковачки зборник*, XLVIII, Лесковац 2008, 359-438.
- Мирољуб Васић, „Хранислав А. Ракић, покретач „Лесковачког зборника““, *Лесковачки зборник*, L, Лесковац 2010, 9-14.
- Ангелина Грујић, Бранкица Ресан, „Библиографија радова са научних конференција „Културноисторијска баштина југа Србије“ објављених у „Лесковачком зборнику“ од 1987. до 2009“, *Лесковачки зборник*, L, Лесковац 2010, 429-454.

2011-2020.

- Иван М. Бецић, „„Мала историја“ у „Лесковачком зборнику“, *Лесковачки зборник*, LI, Лесковац 2011, 361-370.
- Иван М. Бецић, „Утицај листа „Наша реч“ на обликовање јавног мњења у Лесковцу и околини 1944-1945“, *Лесковачки зборник*, LI, Лесковац 2012, 221-242.
- Слађана Здравковић, „Популарисање идеје о балканској федерацији у листу „Наша реч““, *Лесковачки зборник*, LI, Лесковац 2012, 243-260.
- Милан Ж. Трајковић, „„Наше стварање“ – књижевно огледало Лесковца (1953-1963), *Лесковачки зборник*, LI, Лесковац 2012, 261-274.
- Славиша И. Бишевац, Милош М. Дамјановић, „„Илустрована ратна хроника“ о страдању Књажевца у Другом балканском рату“, *Лесковачки зборник*, LIV, Лесковац 2014, 137-154.

- Ангелина Грујић, Бранкица Ресан, „Библиографија радова објављених у „Лесковачком зборнику“ од 2004. до 2013“, *Лесковачки зборник*, LIV, Лесковац 2014, 465-500.

- Дејан Вељковић, „Општински лист „Новине црнотравске““, *Лесковачки зборник*, LV, Лесковац 2015, 361-370.

- Дејан Вељковић, „„Пословни гласник“ регионалне Привредне коморе у Лесковцу, *Лесковачки зборник*, LVI, Лесковац 2016, 303-308.

- Татјана Јанков, „„Лесковчанин“ – лист научни и књижевни (1996-2001): библиографија прилога“, *Лесковачки зборник*, LVII, Лесковац 2017, 385-436.

- Татјана Јанков, Мирослав Јовановић, „Библиографија листа „Благовесник југа Србије“ 2012-2016“, *Лесковачки зборник*, LVIII, Лесковац 2018, 381-396.

- Хранислав Ракић, „Гимназијски часопис „Ми““, *Лесковачки зборник*, LIX, Лесковац 2019, 455-464.

- Хранислав Ракић, „Оснивање „Лесковачког зборника““, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 7-14.

- Верољуб Трајковић, „Шездесет година „Лесковачког зборника“, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 15-52.

- Ирена Љубомировић, Ненад Радуловић, „Античке теме у издањима „Лесковачког зборника“ 2009-2019. године“, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 69-86.

- Вујадин Иванишевић, Иван Бугарски, „Касноантичке и средњовековне теме у „Лесковачком зборнику““, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 87-112.

- Јулијана Марковић, „Историја уметности, архитектура и визуелна култура у „Лесковачком зборнику“, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 135-150.

- Марија Митић, „Дубровчани у „Лесковачком зборнику“ – рецепција“, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 151-158.

- Милан Виденовић, Мирослав Пешић, „Српско-турски ратови у „Лесковачком зборнику““, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 159-170.

- Иван М. Бецић, „Друштвена историја у „Лесковачком зборнику“ од 2011. до 2019. године“, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 171-182.

- Драгомир Бонцић, „Историја просвете и школства у „Лесковачком зборнику“, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 183-200.

- Момчило Павловић, Немања Митровић, „„Српски југ“ – магазин за науку и уметности југа Србије 1994-2000“, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 201-216.

- Татјана Јанков, „Прилог библиографији књижне и некњижне грађе штампане у штампарији Жике Д. Обреновића у Лесковцу од 1895. до 1936“, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 217-252.

- Невен Обрадовић, Татјана Вулић, „Основне функције политичког комуницирања у нишком недељном информативном листу „Народна реч““, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 253-268.

- Мирјана Савић, Немања Трифуновић, „Часопис „Наша прошлост“ у научној и културолошкој панорами Србије“, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 269-286.

- Марина Влаисављевић, Иван Матић, „Бој на Чегру и Ћеле кула у „Зборнику Народног музеја у Нишу“, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 287-294.

- Ђорђе Ђекић, „Зборник Завичајног музеја у Руми“ – допринос локалној историји“, *Лесковачки зборник*, LX, Лесковац 2020, 295-306.